

filozofija

Kava s profesorom: Pavo Barišić

uredila:
Valentina Perišić

Pripremila: Valentina Perišić

Pavo Barišić

Kada ste shvatili da se želite baviti filozofijom i kako je tekao Vaš put ka tom cilju?

P.B. - Želja je sazrijevala dulje vrijeme, a začela se na početku gimnazije. Na kvizu koji je organiziran u povodu 700. obljetnice smrti Tome Akvinskog došao sam u dodir s djelom toga mislitelja. Moja je ekipa na natjecanju osvojila prvo mjesto. S najviše sam žara u završnim razredima učio logiku i filozofiju. Tome je pridonio erudicijom i predavanjem profesor tih predmeta Mario Rončević. Za maturalni rad pisao sam o problemu alijenacije te čitao djela iz područja filozofije egzistencije od Satrea i Camusa do Karla Jaspersa i Thomasa Manna. Spletom okolnosti upisao sam prvo studij prava, a onda je napokon sazrela odluka o životnom pozivu te sam nastavio usporedno studij filozofije te njemačkoga jezika i književnosti.

Gdje ste studirali? Kakav ste student bili?

Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Osijeku započeo sam studij prava 1978. Sljedeće godine nastavio sam studij na Pravnom i Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Svake sam godine do ljeta polagao ispite na studiju prava te diplomirao kao prvi iz generacije krajem lipnja 1982. Filozofiju sam diplomirao u rujnu 1983. izvrsnim prosjekom ocjena. Sa zahvalnošću se prisjećam profesora kod kojih sam pohađao predavanja: Branka Bošnjaka, Danila Pejovića, Branka Despota, Milana Kangrge, Danka Grlića, Gaje Petrovića, Hotimira Burgera, a posebice ističem Antu Čovića i njegove seminare o Kantu, Fichteu i Spinozi. Na studiju prava i germanistike slušao sam

također mnoge istaknute predavače među kojima izdvajam izvrsnoga profesora Viktora Žmegača. Od njega sam naučio puno toga ne samo o njemačkoj književnosti nego i o filozofiji.

Možete li izdvojiti neko područje filozofije koje Vas najviše zanima?

S obzirom na naobrazbu, od početka sam se usmjerio na discipline praktične filozofije, od prava i politike do etičkih pitanja te na proučavanje povijesti filozofije. Imao sam čast surađivati i biti asistent na projektu jednoga od najplodnijih autora na tom polju u Hrvatskoj, profesora filozofije prava, politike i povijesti na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, Ante Pažanina. Zajedno smo preveli knjigu Joachima Rittera Metafizika i politika. Nastavio sam na doktorskom studiju u Augsburgu kod profesora Arna Baruzzija kod kojega sam doktorirao o tematici svijeta i etosa na temelju analize Hegelove filozofije prava i povijesti. Proučavanje povijesti filozofije uz njemačke filozofe posebice sam proširio na hrvatsku filozofsku baštinu 19. i 20. stoljeća.

Imate li favorita među filozofima?

Naravno da postoje filozofi čija djela proučavamo s većim zanimanjem jer nam se njihovi nazori čine bliskima. Uostalom, Fichte je ustvrdio kako odabir neke filozofije definira sama čovjeka. Tako sam u prvom razdoblju najviše istraživao i pisao o Hegelu, potom o Kantu, a u posljednje doba osobitu pozornost posvećujem Aristotelu. Toj trojci favorita među klasicima valja dodati Platona, a od novijih izdvojio bih Johna Deweya, Hannah Arendt i Joachima Rittera. Od hrvatskih filozofa s velikim uvažavanjem proučavam djela Ante Starčevića i Pavla Vuk-Pavlovića.

Što je za vas filozofija?

Kao što studente poučavam u Uvodu u filozofiju, to nije samo znanost ili akademska disciplina nego ujedno i opća mudrost i način života. Filozofija je osobito područje ljudske djelatnosti u kojemu se sublimiraju i očituju bitna pitanja i promišljanja nekoga doba proizašla iz traženja istine i svjetla u onome što se pred nama pojavljuje prikriveno velom mnogolikosti i prolaznosti. Blisko mi je Hegelovo tumačenje filozofije kao djelatnosti duha što proizlazi iz određenoga vremena da bi čovjeka uspostavila i orijentirala naspram rastrojenosti doba.

Imali ste tu čast biti prvi pročelnik našeg odsjeka, što Vam je značila ta pozicija?

U prvih mah bio sam zatečen, ali ujedno počašćen, kada me je rektor Sveučilišta u Splitu Ivan Pavić pozvao na izradu programa studija filozofije i ustrojavanje Odsjeka za filozofiju na Filozofskom fakultetu. Ponosan sam što je projekt osnivanja protekao uspješno i što sam tijekom prvih osam godina rada Odsjeka zajedno s kolegicama i kolegama zaokružio program preddiplomskog i diplomskog, a sada i doktorskog studija. Posebice sam ponosan na činjenicu što se iz prvih generacija studenata nekoliko najuspješnijih već zaposlilo na Odsjeku i uključilo u nastavu.

Živate u Zagrebu, kako uspijevate uskladiti privatni život s profesorskim aktivnostima?

Zahvaljujući dobroj organizaciji reda predavanja na Fakultetu uspijevam u turnusima držati nastavu što također ima svojih prednosti. A ni udaljenost između Splita i Zagreba nije tako velika. Kada posao radite s ljubavlju i zadovoljstvom, tada nijedan napor nije težak.

Čime se bavite u slobodno vrijeme?

Osim u djelovanju stručnih udruga kao što je Hrvatsko filozofsko društvo, angažiran sam kao predsjednik Hrvatske Paneuropske unije koja je članica najstarijega pokreta za ujedinjenje Europe. Također uz filozofske pisce čitam književna i povijesna djela, a ponajviše volim putovanja. Proputovao sam mnogim zemljama od Japana do Amerike kao gostujući profesor i kao turist. Ranije sam u slobodno vrijeme igrao odbojku i basket, a sada igram

tenis. Na prošlom Božićnom turniru u tenisu na Firulama s rektorom Pavićem u paru plasirao sam se u drugo kolo, a branio sam boje Splitskoga sveučilišta i izvan granica Hrvatske.

Gdje vidite današnje studente filozofije u budućnosti? Kakve su nam mogućnosti?

Filozofska djelatnost traje više od dvije i pol tisuće godina, nekad intenzivnije nekad manje, i ne će zacijelo tek tako prestati. Unatoč tome što se čini kako naše doba nije sklono filozofiji, optimist sam u pogledu na budućnost filozofije. Uz tradicionalna radna mjesta u školama i na visokim učilištima, studenti filozofije osposobljavaju se za rad u mnogim područjima državne uprave, kulturi, sredstvima javnoga priopćavanja, građanskim udrugama, međunarodnim tijelima i organizacijama, ali isto tako u privatnim poduzećima i inicijativama koje traže inovativnost i kreativnost od savjetničkih do vodećih upravljačkih mjesta.

Što biste poručili studentima filozofije?

Filozofija je jedan od najljepših studija s tisućljetnom tradicijom koji su proučavali brojni naraštaji. Stoga se tom studiju valja posvetiti s ljubavlju i predanošću. Vrijeme studija pada u jedno od najljepših razdoblja života kada intelektualni kapaciteti dosežu vrhunce što treba upotrijebiti u izgradnji kritičkoga mišljenja i vrlina. Ne treba se stoga dati opsjeniti lošom stvarnošću i zapadati u malodušnost ili depresiju nego sa životnim optimizmom i otvorenošću pristupati svijetu i tražiti prostor za njegovo poboljšanje.

TIPS: Logika

Piše: Ana Križić

Logika je prva od filozofskih disciplina s kojom se susreću studenti prve godine studija Filozofije. Prema pričama mnogih studenata, i jedan od najtežih. Možda i jest tako, predmet koji zahtijeva koncentraciju, poznavanje umskih procesa mišljenja. No, ako uzmemo u obzir da zadatak i poslanje filozofa jest tražiti, i nadajmo se na kraju i naći istinu, zašto bi nam sredstvo kojim dolazimo do nje bilo teško i problematično?

Logika je grana filozofije koja govori o oblicima ispravne misli i metodama spoznaje uma. Zajedno sa metodologijom jedna je od glavnih filozofskih disciplina. Njeni počeci sežu u staru Grčku, a osnivač je jedan od najvećih filozofa uopće Aristotel. No, teorijski dio u ovom predmetu čini samo manji postotak onoga što se od studenata na našem fakultetu traži.

Ono što je uistinu srž logike, jesu oni slavni zadaci. Strah od logike javi se kod svakog studenta onog trenutka kad vidi silna slova abecede sa strelicama i čudnim znakovima. Oni koji su imali logiku u gimnaziji lakše se snalaze i u tim simbolima. No, za ljude koji su na fakultet došli iz strukovnih škola, u tom predmetu,

njegovim simbolima i pravilima, neće baš plivati kao ribice u vodi.

Logika nije nešto čemu treba pristupati sa strahom. Osnovno pravilo za prolazak je vježba. Nije to puko štrebanje niti nabranjanje formula koje nemate gdje primijeniti.

Osnovne logičke funkcije itekako su potrebne u svim stadijima logike. Implikacija, konjugacija, ekvivalencija i disjunkcija su pojmovi koji vas prate kroz oba dijela logike koju slušate na prvoj godini. Najvažnije za te pojmove su tablice istinitosti pomoću kojih konstruirate sve ostale zadatke. Stabla istinitosti, reductio ab absurdum....

Što se tiče logike 2. pomalo je teža jer se u tom dijelu radi konkretnija logika. Logika predikata razlikuje se od logike sudova po dva nova pojma, kvantifikatorima.

Postoje egzistencijalni i univerzalni kvantifikator po kojima određujemo samu, dublju strukturu sudova.

Opet se, i u logici predikata najvažnije pridržavati pravila, raditi na predavanjima, vježbati i pokušati svoje umske procese preoblikovati u sudove kako bi se na taj način povezali s onim što logika kao znanost jest – umski procesi misli.